

Betlehem er muret inde – og der lever frygten

Folk i Jerusalem og Betlehem lever i frygt. Det gælder også de kristne palæstinensere, som jeg har besøgt. Området er som forvandlet, siden sidst jeg var der.

Landskabet mellem Jerusalem og Betlehem er forvandlet, siden jeg var der i 2015. Højene rundt om Betlehem er nu dækket af bosættelsernes store boligkomplekser. De er tydeligt til at kende fra de palæstinensiske landsbyer og huse. De er ifølge international lov illegale, for de bliver bygget på palæstinensisk jord. Betlehem er bogstaveligt talt muret inde, skriver Marianne Christiansen.
Tegning: Rasmus Sand Høyer

»Mor, ligner jeg en araber?« spørger en ung palæstinensisk dreng. Han og hans familie er lutherske kristne.

»Ja, du ligner en ung, moderne araber, og det skal du være stolt af,« siger hans mor. Han spørger, fordi han er bange. For han er araber og som sådan udsat for risikoen for at blive tilbageholdt på ubestemt tid i det berygtede ungdomsfængsel, hvor man sidder uden dom, eller overfaldet af de bevæbnede bosættere, hvis mål er at befolke den siden 1967 besatte Vestbred. Hans mor råder ham til altid at have hænderne synlige, bevæge sig langsomt, ikke bære rygsæk. Hans yngre søskende går i skole nær en bosættelse, så de tør kun tale engelsk med hinanden på gaden.

Jeg vil fortælle, hvad jeg har set og hørt på en kort rejse til Jerusalem og Betlehem for nylig på besøg på vegne af Folkekirkens Mellemkirkelige Råd hos palæstinensiske kristne. Fra deres perspektiv har jeg set og hørt – ikke fordi andre sider ikke har noget at skulle have sagt, men fordi vi er knyttet særligt til hinanden som evangelisk-lutherske menigheder.

For otte år siden var jeg senest i Østjerusalem – som er den arabiske del af byen, der er hjemsted for forskellige religioner, muslimer, jøder, kristne af mange slags, og som siden 1967 har været besat af Israel ligesom de områder på Jordanflodens Vestbred, der efter international ret tilhører palæstinenserne.

Nu er Østjerusalem forvandlet, og Betlehem ikke mindre. Der er ingen turister, Jerusalems berømte souk er lukket. Antallet af bevæbnede personer med og uden uniform, flag og plakater er tegn på krig, på frygt og uro. Fra mange huse i Østjerusalem vajer israelske flag som vidnesbyrd om, at husene er overtaget af jødiske bosættere. Mange af dem kommer fra USA og har af ideologiske grunde ikke meget tilovers for byens blandede befolkning. En gammel armenier født i Jerusalem fortalte, hvordan alting bliver værre og værre i byen: Bosætterne chikanerer og [spytter på de kristne og hævder, at spytteriet er en religiøs "tradition"](#). Men værre, sagde han, er bosættervolden på Vestbredden. Ledende kirkefolk fra andre trossamfund fortæller, hvordan kirkernes ejendom bliver overtaget ved juridiske spidsfindigheder eller gennem stråmænd.

Vi kørte i bil mellem Jerusalem og Betlehem. Der er ca. 10 km, men turen tog en-to timer. Der er kun ét åbent checkpoint, og det har kun åbent på bestemte tider af døgnet. Vejen er lagt om, så man skal køre store omveje. Vejføringerne bliver brugt til at besværliggøre forbindelsen mellem de byer og landsbyer på Vestbredden, som er under palæstinensisk kontrol – Ramallah, Betlehem, Jeriko og andre.

Landskabet mellem Jerusalem og Betlehem er forvandlet, siden jeg var der i 2015. Højene rundt om Betlehem er nu dækket af bosættelsernes store boligkomplekser. De er tydeligt til at kende fra de palæstinensiske landsbyer og huse: Bosætterkomplekserne har ingen vandbeholdere på taget, sådan som alle palæstinensiske huse har det på grund af [vandmangel i den israelsk kontrollerede vandforsyning](#). Bosættelserne mangler ikke vand.

De bliver understøttet af staten, og beboerne får skattefordele for at tiltrække flere. De er ifølge international lov illegale, for de bliver bygget på palæstinensisk jord. Betlehem er bogstaveligt talt muret inde – både af den såkaldte sikkerhedsmur med dens vagttårne, der adskiller mange fra deres marker og oliventræer (og [hvis jorden ikke dyrkes i tre år, tilfalder jorden ifølge israelsk lov staten](#)), og af bosættelserne og af vejnettet.

Mange hjemme hos os tror, at de kristne forsvinder fra Mellemøsten, fordi de bliver chikaneret væk af muslimer, siger jeg. Vores ledsagere fnyser: »Det er vores naboer og venner, og vi har levet sammen i mere end 1.000 år. Det, der får de kristne til at udvandre fra Palæstina, er besættelsen og volden og den katastrofale økonomiske situation.«

Efter den 7. oktober er alt blevet endnu værre. Israelerne frygter palæstinenserne og fornyede terrorangreb. Mange israelere mener, at palæstinenserne skal helt væk, før man kan sove roligt i Israel. Krigen foregår nu i Gaza, men også på Vestbredden vokser presset. De 100.000, der havde deres arbejde i Israel, har mistet det, fordi de ikke kan komme ind og ud. Arbejdsløsheden er massiv, og de, der har opsparing, bruger den til at opretholde livet eller til at rejse ud af

landet. Dertil kommer volden fra bosætterne og fra israelsk militær, som med jævne mellemrum laver ”raids”: slår folks døre ind om natten og gennem søger husene med tungt bevæbnede soldater.

På den måde er muren en ”succes”: Israelere og palæstinensere lever helt adskilt og kender ikke længere hinanden. Som én fortæller: »Den gamle generation havde socialt samvær mellem israelere og palæstinensere. Men pga. muren holdt min fars jødiske venner op med at besøge os af frygt. Før kunne jøder tage til Ramallah og spise hummus. Nu ser de os som *aliens*.«

Der er ca. 300 kristne skoler på palæstinensisk område, og de er bærende i skolesystemet. En skoleleder: »Vi prøver at opdyrke en demokratisk kultur på tværs af religionerne. Vi lever imellem muslimer og jøder, som begge vil basere samfundet på religion. Vores opgave er at vise, hvad civilt demokrati er. Mange forældre kan ikke længere betale skolepenge, men vi viser ingen bort.«

Jeg spørger ved hvert møde, om jeg må have lov at citere vores samtalepartnere. Mange svarer tøvende, at det vil kunne gå ud over dem selv eller deres familie, hvis de bliver citeret. Man kan blive tilbageholdt, eller de selv eller deres børn kan miste muligheden for at få et israelsk id-kort, som giver adgang til at bo og færdes på den besatte Vestbred. For at få kortet, fortæller de, skal man aflægge regnskab årligt for, hvem man er venner med på Facebook, og hvad man har sagt og skrevet osv.

Rana Zeidan i Betlehem, som leder kirkens diakonale hjælpearbejde, har ikke noget at miste, siger hun, i forhold til vigtigheden af at fortælle om den nød, hun oplever i det palæstinensiske samfund, og kirkens arbejde for at lindre nøden. Folk mangler alt, mad, vand, brændstof og håb. De fleste har familie i Gaza: »*We cry every night, before we fall asleep. And when we wake up, we cry again.* Vi føler os skyldige over, at vi har huse. Vi er magtesløse og kan ikke holde ud at se nyhederne fra Gaza, men vi er nødt til at se dem for ikke at svinge.«

Mennesker fra Gaza er strandet her og er blevet skilt fra deres familier. Deres huse er væk. En fortæller: »De ødelægger alt i Gaza, jorden, dyrene og afgrøderne. Kemikalierne bliver i jorden i mange år. Frygten er, at Gaza vil blive udslettet, og at Israel derefter vil fortsætte på Vestbredden. »Vi er i fængsel. Vi er allerede døde,« siger nogle kristne. Alligevel vil de forblive i landet. Ellers forsvinder den kristne tilstedeværelse, og samfundet og landet har brug for den, mener de. Men skuffelsen er stor over Vesten, som de føler har glemt dem. En ung lærer spørger mig direkte: »Hvorfor vil I støtte Ukraine, men ikke os? Er det, fordi vi er arabere?«

Hos dem, vi talte med – lutherske, anglikanske, ortodokse kristne – er det eneste håb, at det internationale samfund vil påtvinge parterne en tostatsløsning og håndhæve den. Vi kan ikke selv, siger de. Konflikten er ikke religiøs, selvom

mange gerne vil gøre den til det, den er politisk. Der peges på den palæstinensiske politiker Marwan Barghouti, som i mere end 20 år har siddet i israelsk fængsel som én, der ville kunne samle støtte som præsident fra alle dele af det palæstinensiske samfund – hvis han blev løsladt. Det har de israelske myndigheder afvist.